

BÖLÜM 3
URUK DÖNEMİ YAYILIMI
VE
İLK YERLEŞİM MODELLERİ

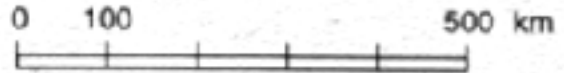
**GODİN
TEPE**

IRAN

GÜNEY MEZOPOTAMYA'KI URUK DÖNEMİ KÜLTÜREL PATLAMASININ İZLERİ ÇOK GENİŞ BİR BÖLGEYE YAYILMIŞTIR BU İZLERİ ANADOLU VE SURİYE'DEN BATI İRAN'A KADAR İZLEYEBİLİRİZ BU ETKİLERİN GÖRÜLDÜĞÜ YERLEŞİMLER YA KOLONİ YA DA ETKİYİ ALAN YEREL MERKEZLER OLARAK KARŞIMIZA ÇIKAR

- URUK ANA BÖLGESİ
- URUK YAYILIMI
- MISIR YAYILIMI

URUK DÖNEMİ YAYILIMI GENİŞ ÖLÇEK Lİ BİR COĞRAFYADA İZLENİR MEZOPOTAMYA'DAN İRAN'A KADAR UZANAN BİR ALANDA İLGİLİYERLEŞİMLER MEVCUTTUR BU DÖNEMDE MISIR BİBLOS VE GÜNEYİNDEKİ DOĞU AKDENİZ KIYI ÇİZGİSİNDE ETKİNDİR

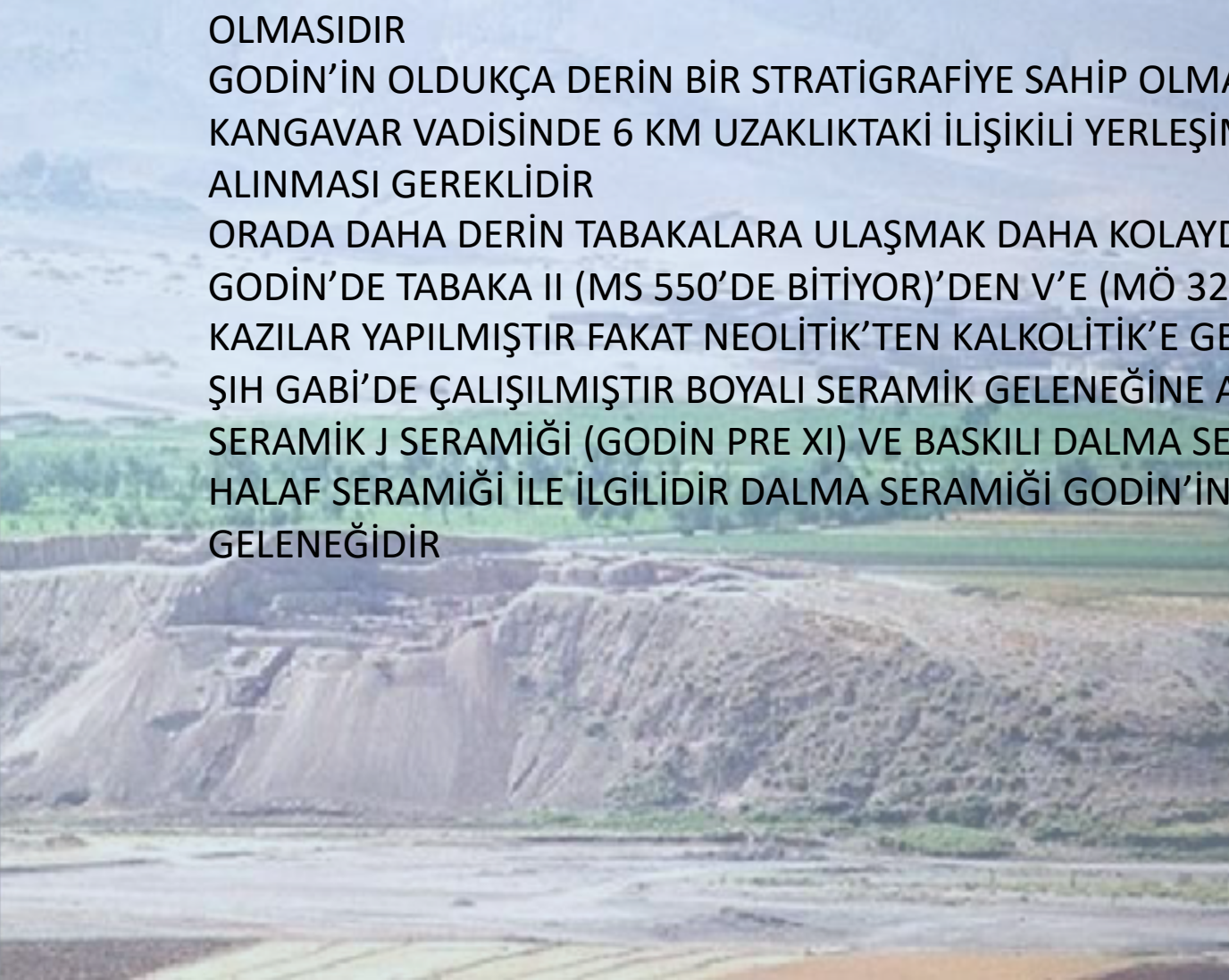
GODİN TEPE

GODİNTEPE İRAN'IN BATISINDA KERMANŞAH EYALETİNDE KANGAVAR VADİSİNDE YER ALAN BİR ARKEOLOJİK SİT ALANIDIR 1961 YILINDA KEŞFEDİLEN SİTE 1965'TEN 1973'E KADAR T. CUYLER YOUNG JR. BAŞKANLIĞINDA ROYAL ONTARIO MÜZESİ SPONSORLUĞUNDA KANADA KEŞİF HEYETİNCE KAZILMIŞTIR SİTENİN ÖNEMİ ERKEN MEZOPOTAMYA TİCARET PLANINDA BİR TİCARET KARAKOLU/İSTASYONU OLMASIDIR

GODİN'İN OLDUKÇA DERİN BİR STRATİGRAFIYE SAHİP OLMASI NEDENİYLE YİNE KANGAVAR VADİSİNDE 6 KM UZAKLIKTAKİ İLİŞİKLİ YERLEŞİM ŞİH GABİ'NİN DE ELE ALINMASI GEREKLİDİR

ORADA DAHA DERİN TABAKALARA ULAŞMAK DAHA KOLAYDIR

GODİN'DE TABAKA II (MS 550'DE BİTİYOR)'DEN V'E (MÖ 3200-3000)'E KADAR KAZILAR YAPILMIŞTIR FAKAT NEOLİTİK'TEN KALKOLİTİK'E GEÇİŞ İÇİN ÖNCELİKLE ŞİH GABİ'DE ÇALIŞILMIŞTIR BOYALI SERAMİK GELENEĞİNE AİT OLMAK ÜZERE EN ESKİ SERAMİK J SERAMIĞI (GODİN PRE XI) VE BASKILI DALMA SERAMIĞI GODİN XI/XA'YA AİT HALAF SERAMIĞI İLE İLGİLİDİR DALMA SERAMIĞI GODİN'İN KUZEYİNDEKİ SERAMİK GELENEĞİDİR

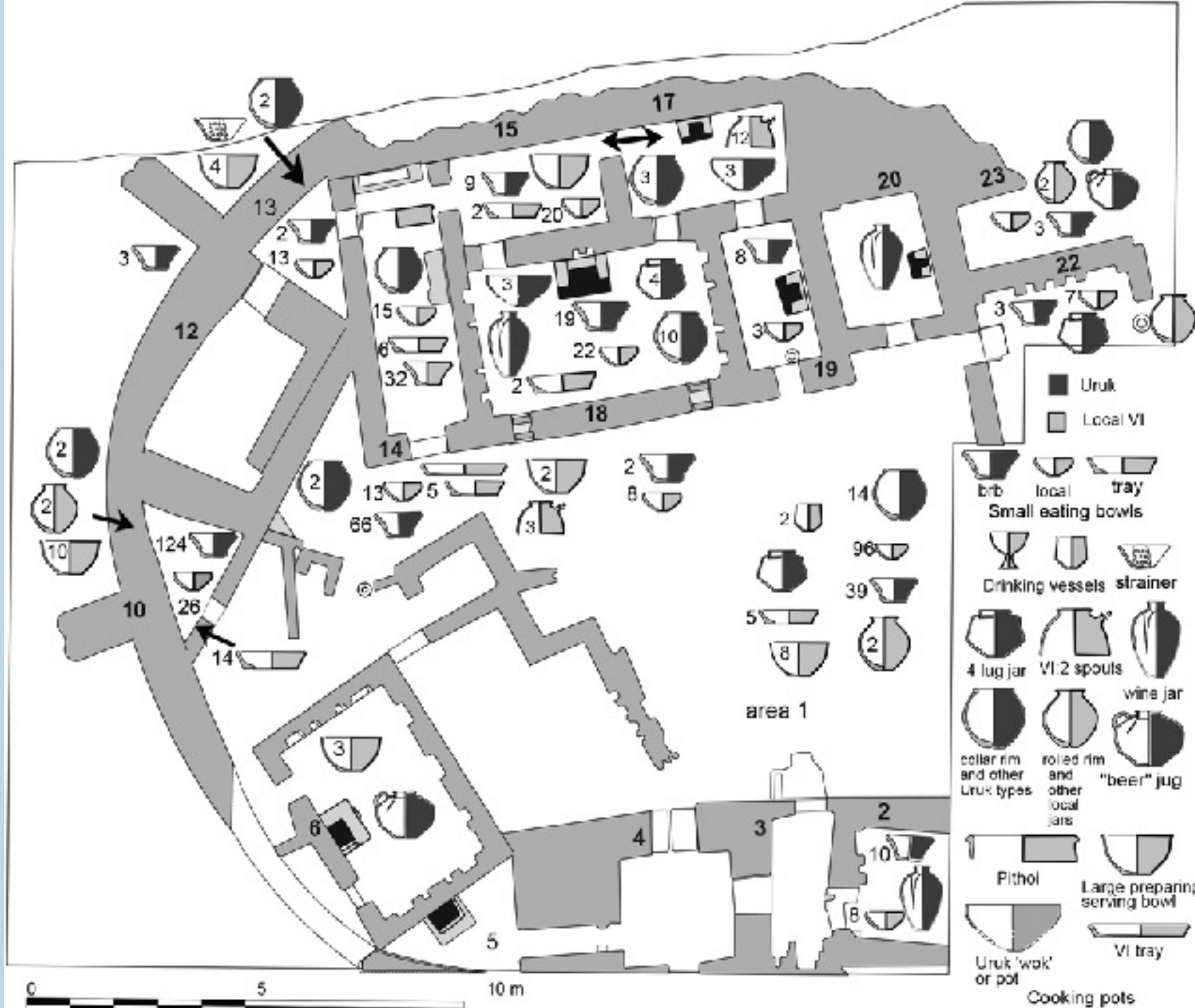

TABAKA V

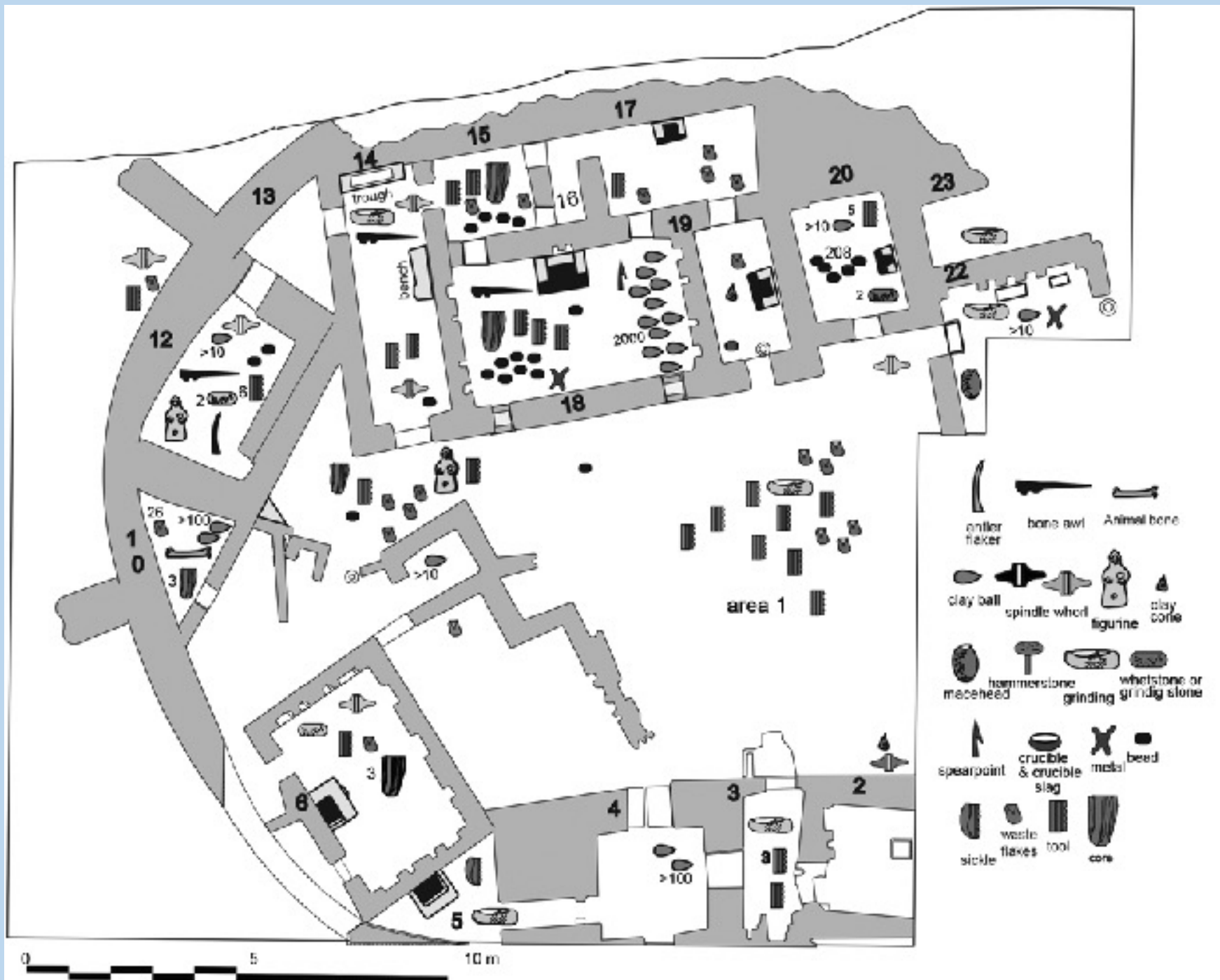
1973 SEZONU SIRASINDA TABAKA V SİTADELDE DERİN BİR ÇUKURDA AÇILDI MÖ3200-3000'İ KAPSIYORDU TABAKA V'İN YERLEŞİM SIRALAMASINDA YERİ BELİRGİN OLUP ODA 22'NİN TAVANI YANMIŞ ŞEKİLE TESPİT EDİLMİŞTİR EVLER GENELLİKLE İYİ KORUNMUŞ DURUMDA OLUP BİR ÇOK MATERYAL İHTİVA EDİYORDU KIYMETLİ MALZEMEDEN YAPILMIŞ OBJELER MEVCUT DEĞİLDİR ARKEOLOJİK VERİLER YERLEŞİMİN ANİDEN YIKIM GÖRDÜĞÜNÜ DESTEKLEMEDİR TABAKA V SERAMIĞI URUK KÜLTÜRÜ ETKİLERİNİ GÖSTERMEKTEDİR SUZA URUK VI VE NİPPUR'DA PARALELLERİ VARDIR TİPİK CEMDET NASR UZUN DEPOLAMA KAPLARI NİPPUR'DAN BİLİNİYOR ANCAK DEVRİK AĞIZLI KASE MEVCUT DEĞİL CULER-YOUNG SUZA'LI TÜCCARLAR TARAFINDAN YERLEŞİMDE BU DÖNEMDE BİR ELAMİT TİCARET NOKTASININ VARLIĞINI ÖNERDİ V. SEVİYEDE ON ÜÇ MÜHÜR BASKISI VE İKİ SİLİNDİR MÜHÜR BULUNDU AÇIKÇA YEREL OLARAK ÜRETİLMİŞLERDİR BİR İŞLENMEMİŞ BİR SİLİNDİR MÜHÜR BUNU DESTEKLEMEDİR MÜHÜRLER URUK SUZA VE KUZİSTAN'DAKİ DİĞER BÖLGELERLE PARALELLİK GÖSTERMEKTEDİR KISMEN MATKAP İLE DEKORE EDİLMİŞLER STEATİT TERCİH EDİLEN MALZEMEDİR V. SEVİYEDE 27'Sİ TEK PARÇA HALİNDE KORUNMUŞ YAKLAŞIK 43 KİL TABLET BULUNMUŞTUR BUNLAR BATI İRAN VE MEZOPOTAMYA'DA OLDUĞU GİBİ ÇAĞDAŞ PROTO-ELAM VE URUK DÖNEMLERİNDE KEŞFEDİLENLERDE GÖRÜLDÜĞÜ ÜZERE ÖNCELİKLE HESAPLAMALAR İÇERİYORDU V. TABAKA GEÇ URUK ÇAĞI'NA TARİHLENMEKTEDİR MERKEZİ BİR AVLU İLE ÜÇ BÜYÜK YAPI VE BU YAPIYA ERİŞİM SAĞLAYAN BİR MEKANDAN OLUŞUR YAPI KOMPLEKSİNİN TAMAMI YUVARLAK BİR DIŞ DUVARLA ÇEVİRİLİDİR

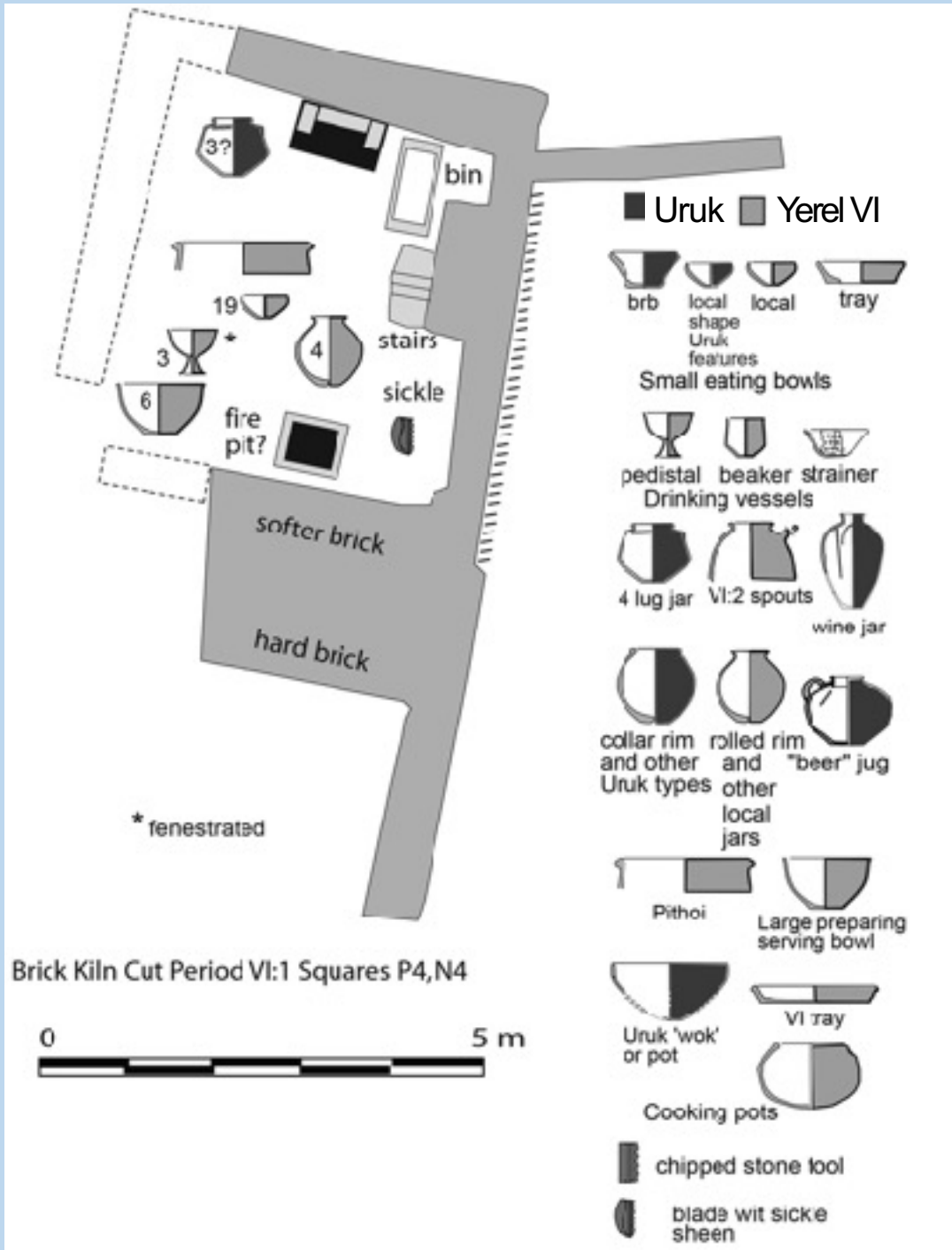
GONDİN
TEPE V
YUVARLAK
YAPI

GODİN TEPE
SEVİYE V
YUVARLAK YAPI
VE
SERAMİKLERİ

GODİN TEPE
SEVİYE V
YUVARLAK YAPI
VE
DİĞER BULUNTULARI

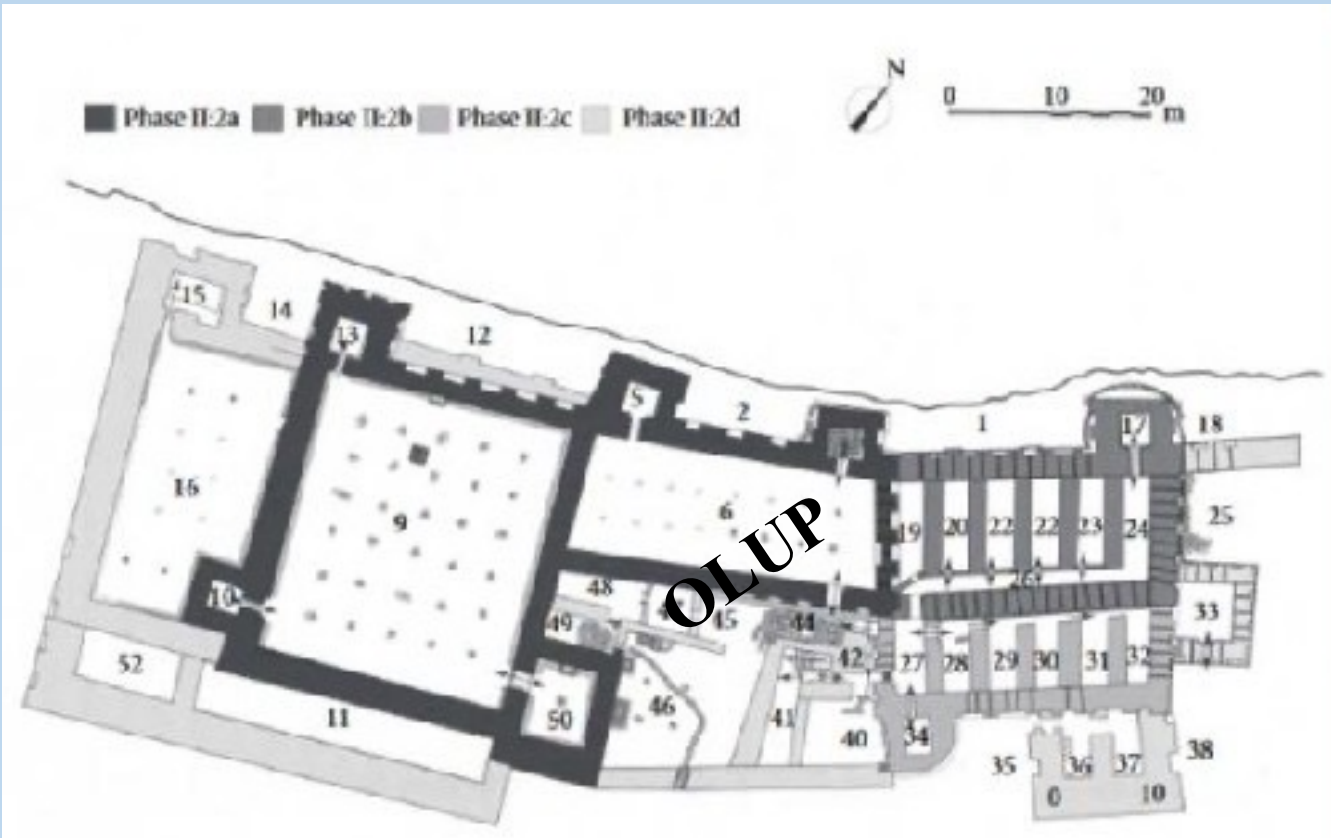

Gd73-260

Gd73-210

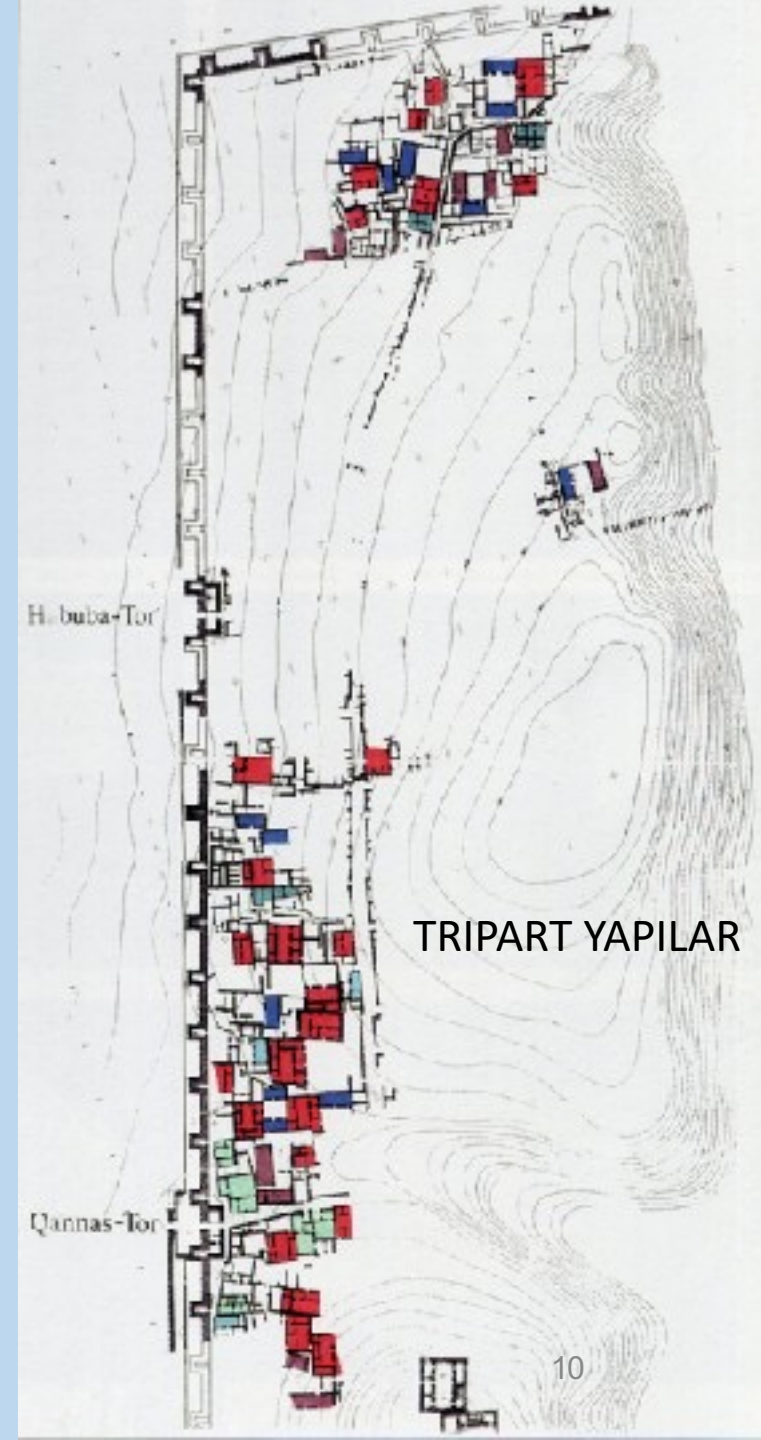
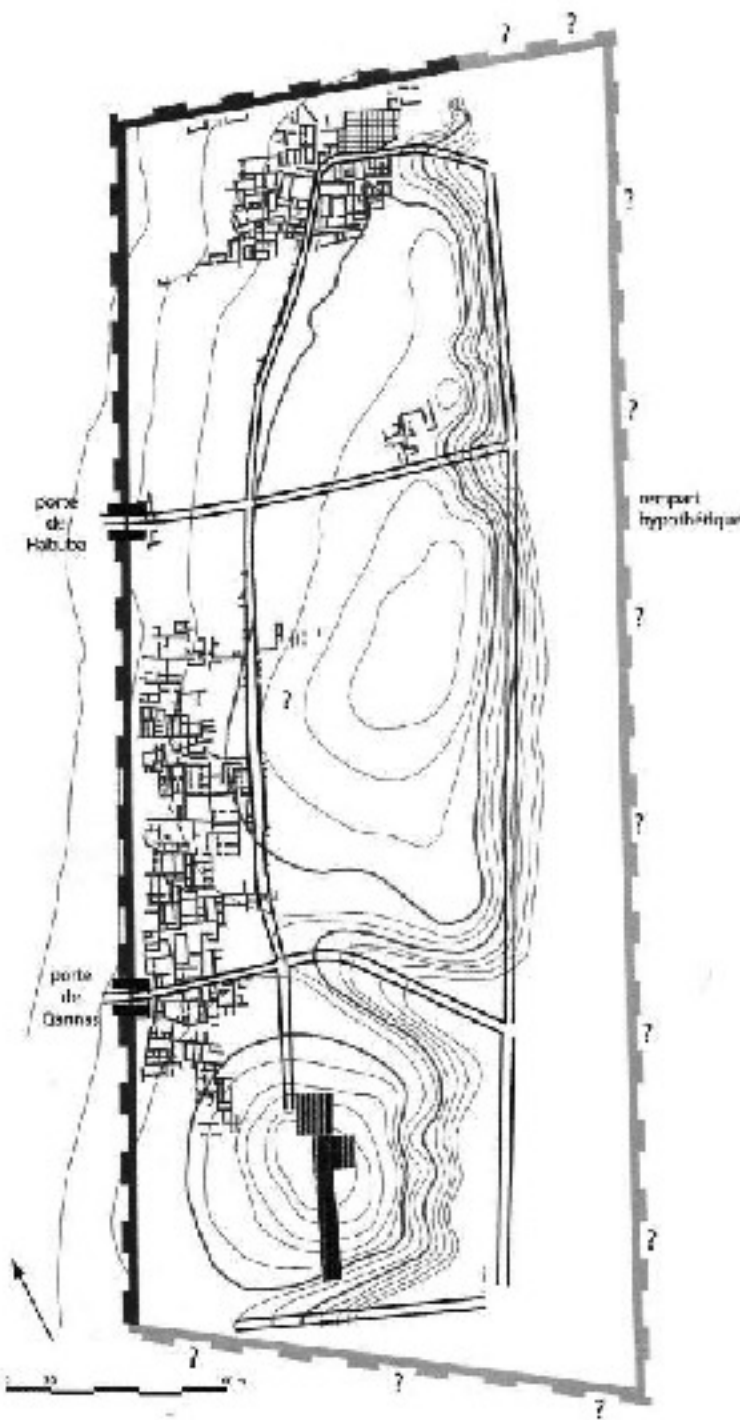
GODİN TEPE

UBEYD SERAMIĞİ

HABUBA KABİRA TEL KANNAS

1969'DAN 1975'E KADAR
ALMANLAR TARAFINDAN 9 SEZON E. HEINRICH
VE E. STROMMERGER BAŞKANLIĞINDA KAZILMIŞTIR
YERLEŞİMİN KD KÖŞESİNDE 500 METREKARELİK
BÜYÜK BİR BİNA VAR MÖ IV. BİNİN İKİNCİ
YARISINA TARİHLENMİŞTİR SURİYE'DE URUK
GEÇ SAFHA İÇİN ÖNEMLİ BİR KENTTİR
GÜNEY MEZOPOTAMYA İLE GÜÇLÜ BAĞLANTILARI
MEVCUTTUR DÖNEMİN KENT GELİŞİMİ VE
PLANLAMASI İÇİN GÜZEL BİR KUZEY ÖRNEĞİDİR

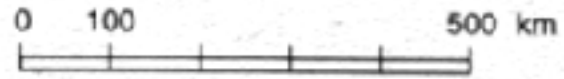

HABUBA KABİRA

COĞRAFİ KONUM

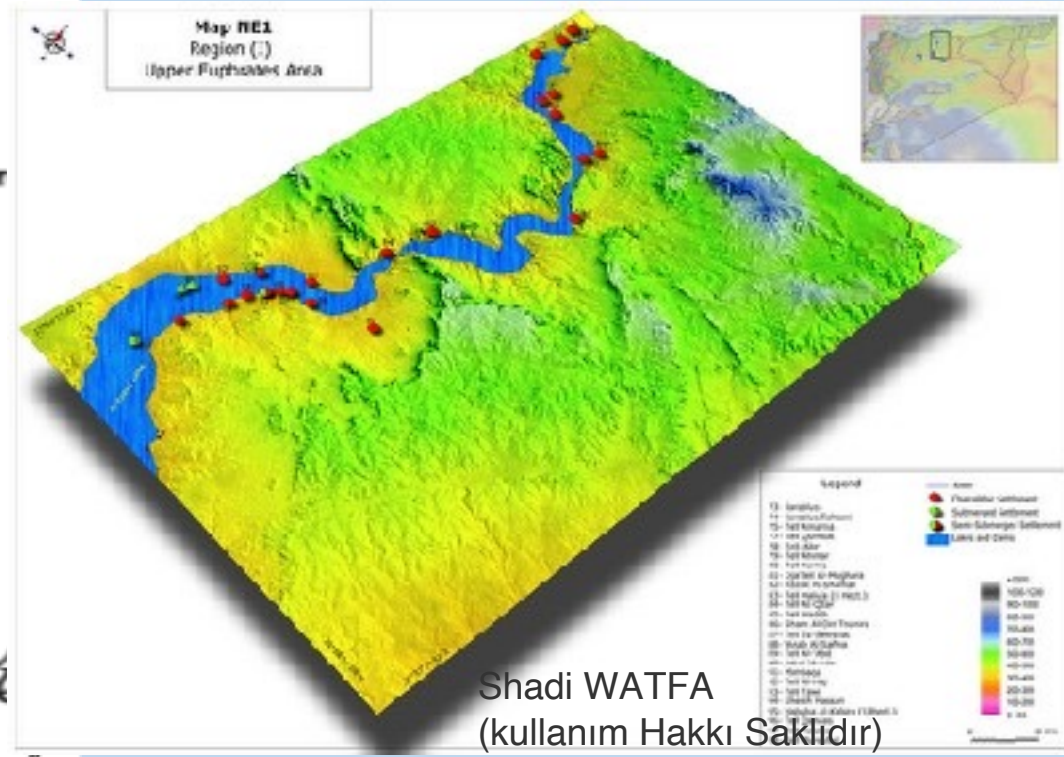
- Urukian homeland
- Urukian expansion
- Egyptian expansion

HABUBA KABIRA

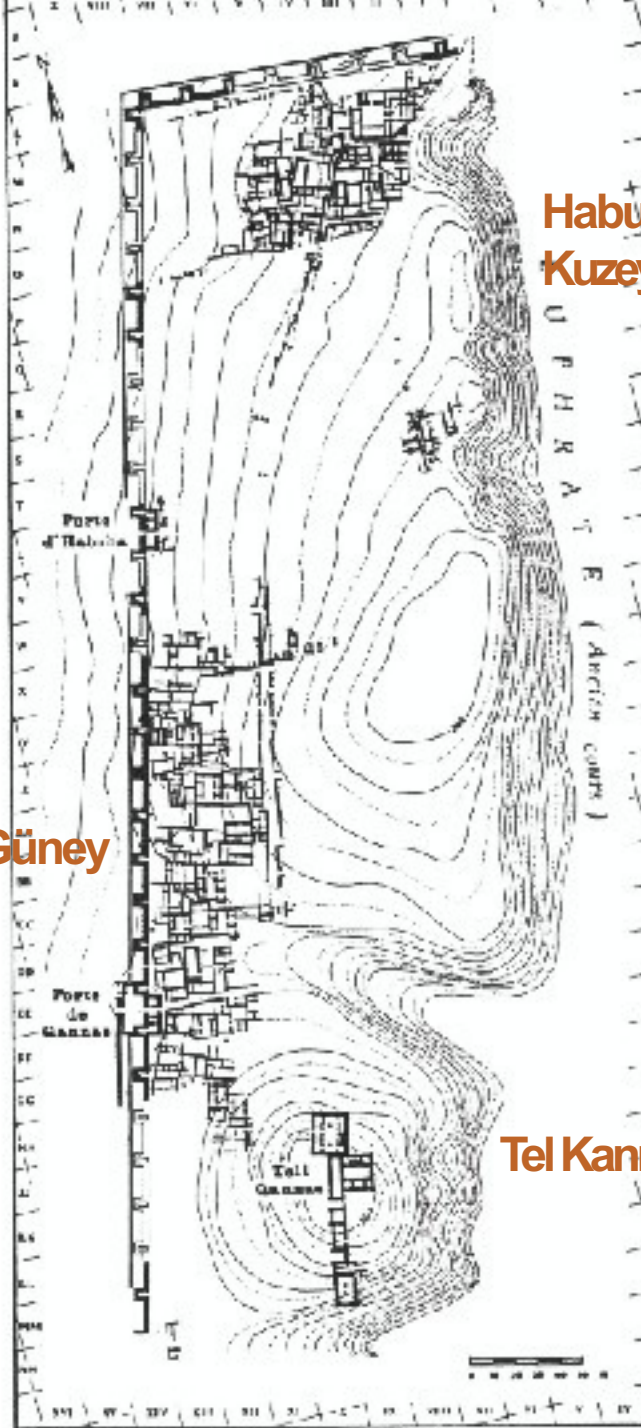

Habuba Kabira Süd
Tell Qannas

FIRAT KIYISINDA KURULMUŞ
BİR URUK YERLEŞİMİDİR
URUK GEÇ SAFHADA
KURULMUŞTUR URUK KENTİNE
YAKLAŞIK 1.300 KM UZAKLIKTADIR
TABQA BARAJ GÖLÜNÜN ALTINDA
KALMIŞTIR MÖ 3500'LERDE
KURULMUŞTUR

Habuba Kabira Güney

Habuba Kabira
Kuzey

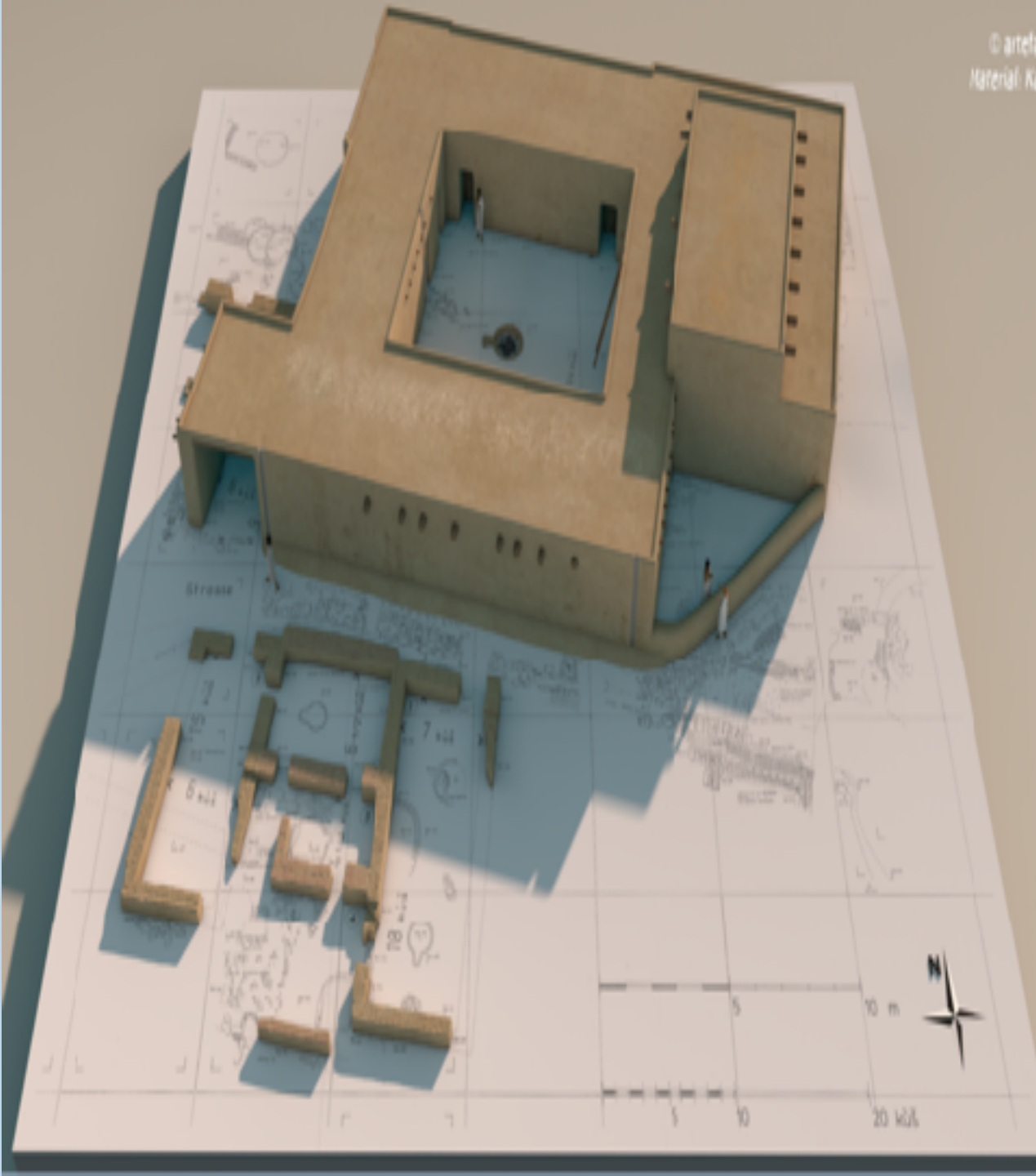
HABUBA KABIRA YERLEŞİM ALANI
ÜÇ ANA TEPEDEN OLUŞMAKTADIR
KUZEYDE KABIRA YER ALIR
MERKEZİ BÖLGEDE DAHA
GENİŞ BİR TEPE MEVCUT GÜNEYDE
İSE TEL KANNAS YER ALIR
HABUNA KABIRA'NIN TAMAMININ
18 HEKTARLIK BİR ALANA YAYILDIĞI
KABUL EDİLMEKTEDİR SURUN
ÇEVİRDİĞİ ALAN 10 HEKTARDIR

Tel Kannas

BU YERLEŞİM MÖ IV. BİNYILIN SONLARINA GELEN ÇOK KISA BİR SÜRE İÇİNDE GELİŞİM GÖSTERMİŞTİR TESPİT EDİLEN ÜÇ SEVİYENİN MÖ 3000-2950 ARASINDA YER ALDIĞI BELİRLENMİŞTİR ARKEOLOJİK BULUNTULAR DA BU KRONOLOJİYİ TEYİD EDER DEVRİK AĞIZLI KASELER SERİ ÜRETİM ÇANAK ÇÖMLEK OMUZ KISMI ENSİZE BEZEMELİ DÖRT KULPLU KAPLAR AĞZI KIVRIMLI ŞİŞELER AYRICA İDARİ İŞLEVLİ NESNELER BUNLAR SUZA AKROPOL 17. SEVİYE URUK EANNA IVB-V SEVİYESİNE KARŞILIK GELMEKTEDİR ÇEKİRDEK YERLEŞİMİN ÇEVRESİ 3 METRE KALINLIKTA GÖSTERİŞLİ BİR SUR İLE ÇEVİRİLMİŞTİR DIŞ CEPHESİNDE DÖRTGEN KULELER YER ALIR KUZEY TARAFINDA 8 BATI TARAFINDA 29 KULE TESPİT EDİLMİŞTİR SURUN DIŞINDA AYRICA BİR DIŞ SUR MEVCUTTUR SURLARDA İKİ KAPI VE HER KAPININ ÖNÜNDE GENİŞ DÖRTGEN BİR ALAN VAR TEL KANNAS'IN KUZEYİNDEKİ KONUTLAR VEYA ZANAATKARLARIN MEKANLARI AYRI BİR DOKU OLUŞTURUR BURADA ÇAKIL TAŞLARI İLE DÖŞENMİŞ SOKAKLAR YER ALIR SOKAKLARIN BİRBİRİNİ DİK KESTİĞİ IZGARA PLANLI YERLEŞİM OLUŞTURULMUŞTUR VE DRENAJ SİSTEMLERİ YER ALIR YOĞUN BİRİ İSKAN VAR

YAPI PLANLARININ ORTAK UNSURU ÜÇ BÖLMELİ MEKAN VE ÇEVRESİNDE KÜÇÜK ODALARIN BULUNDUĞU GENİŞ BİR MERKEZİ SALONDUR BİRDEN FAZLA EV BİR ARAYA GELMİŞ VE AVLULAR BİRLEŞTİRİLMİŞTİR YERLEŞİM PLANI MEZOPOTAMYA ETKİSİNDEDİR ŞEHRİN İDARİ VE DİNİ MERKEZİ OLAN TEL KANNAS'TA ORTAYA ÇIKARILMIŞ DİNİ YAPILAR BU SIKI İLİŞKİYİ TEYİD ETMEKTEDİR TAPINAK PLANLARI ÜÇ BÖLMELİDİR RİMŞEN TUĞLA KULLANILMIŞTIR DIŞ DUVAR YÜZEYLERİNDE ÇİVİ MOZAIKLER MEVCUTTUR URUK KÜLTÜRÜ SONA ERDİĞİNE KENT TERK EDİLMİŞTİR

HABUBA KABIRA
H YAPISI
ALAN 3 KENTİN
KD KÖŞESİNDE
500 METREKARE
MÖ IV. BİNYIL
İKİNCİ YARI

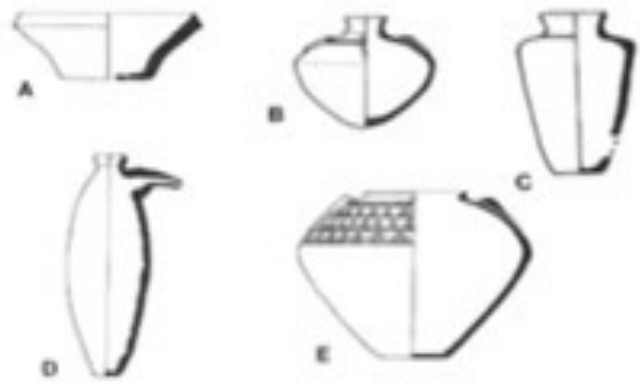
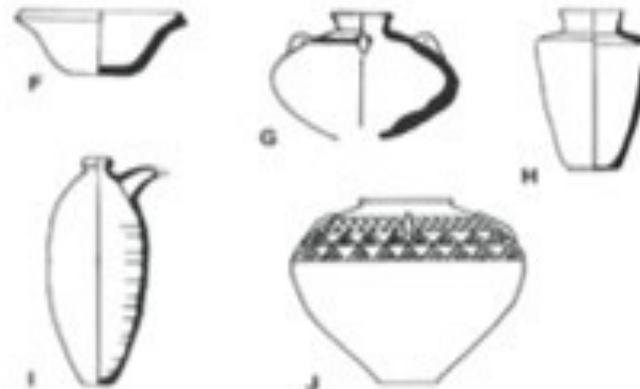

HABUBA KABIRA

BURADA
DÖNEMİN
MİMARİ
VE
SERAMİK
ÖZELLİKLERİ
GÖRÜLÜR
DEVİRİK AĞIZLI
KASE
MOZAIK ÇİVİ
VE
BELLİ BAŞLI
SERAMİK
TİPLERİ

HABUBA/OANNAS/ARUDA	M. ALLUVIUM/SUSIANA
POTTERY 	
ACCOUNTING 	
GLYPTIC 	
ARCHITECTURE 	

KABIRA-KANNA-ARUDA
 URUK ÇAĞI
 BULUNTULARI

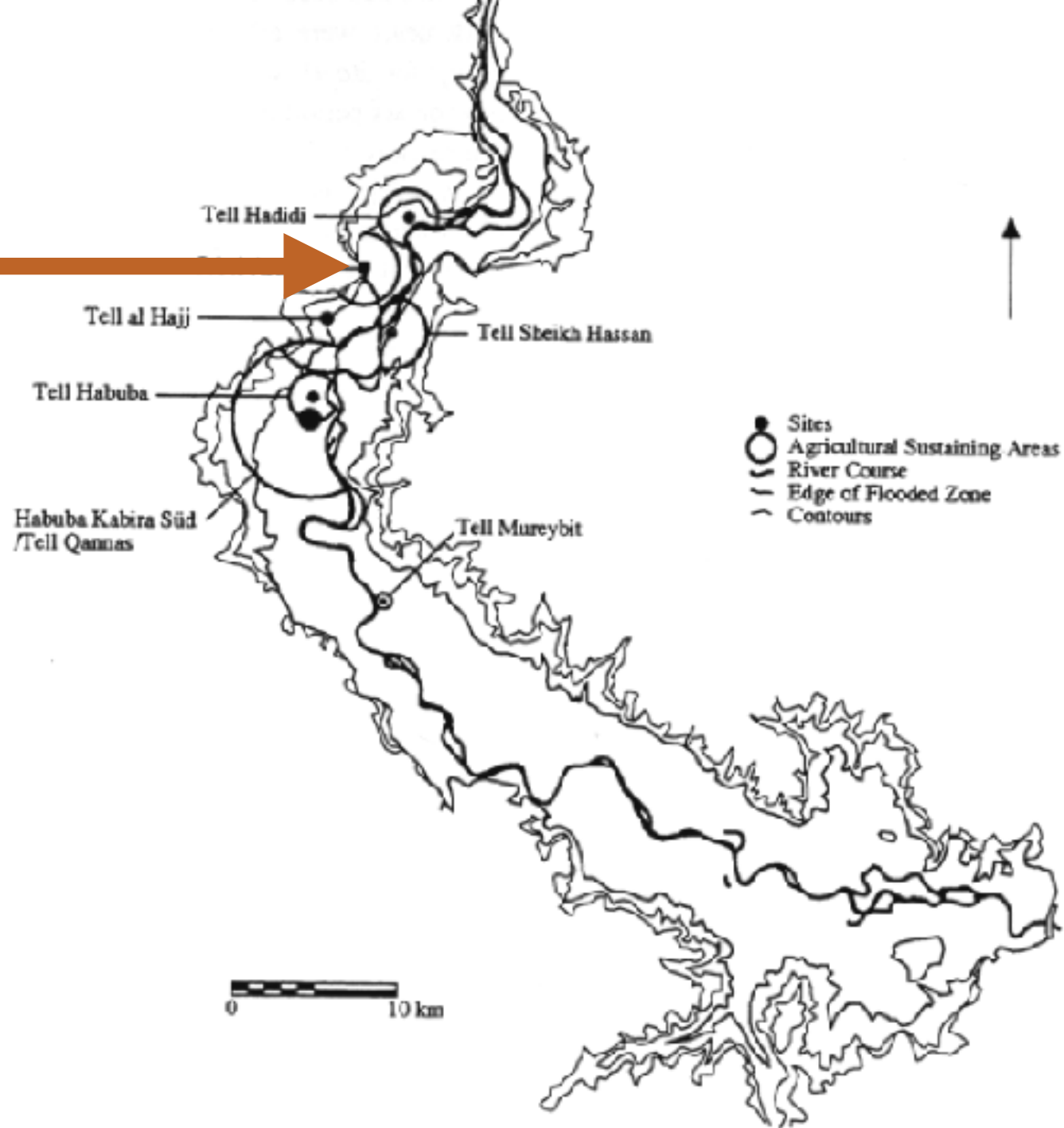
CEBEL ARUDA

CEBEL ARUDA HALEP'İN 80 KM DOĞUSUNDA FIRAT'IN SAĞ KIYISINDA VE HABUBA KABIRA YAKININDADIR YERLEŞİM BİR DİZİ TEPEYE YAYILMIŞTIR 1975-1982'DE H. J. FRANKEN VE G. VAN DRIEL TARAFINDAN KAZILMIŞTIR BULUNTULAR HALEP ULUSAL MÜZESİ'NDE KORUNMAKTADIR SERAMIĞIN BİR KISMI LEIDEN'DE RIJKSUNIVERSITEIT'TEDİR YERLEŞİM SÜRESİ DİĞERLERİNE GÖRE KISADIR MÖ 3350-3100 ŞİDDETLİ BİR YANGINLA SONA ERMIŞTİR DİNİ MİMARİ GÜNEY MEZOPOTAMYA'YA SADIK BİR ŞEKİLDE KARŞIMIZA ÇIKAR BİLDİĞİMİZ GÜNEY MEZOPOTAMYA TAPINAK MİMARİSİ MODELİ MEVCUTTUR TEPENİN EN YÜKSEK KISMINDA ÖNCE AVLUSU BİR DUVAR İLE ÇEVİRİLİ KIRMIZI TAPINAK OLARAK BİLİNEN YAPI İNŞA EDİLİMIŞTİR BİRAZ ALTINDAKİ TERSTA ÇEŞİTLİ OCAKLARIN YER ALDIĞI YER MUTFAK OLARAK KULLANILMIŞTIR İKİNCİ YAPI SAFHASINDA TERASTAKİ ALAN GENİŞLETİLİP TUĞLARLA YAPILMIŞ BİR TERASTA TOPLANIR BÖYLECE YAPI KOMPLEKSİNİN TAMAMI GÖRÜNÜR HALE GELMIŞTİR MÜNFERİT TAPINAKLAR BÜYÜK SALON İÇİNDE SUNAK VE KÜÇÜK ODALARDAN MEYDANA GELİR BU HALİYLE URUK'TAKİ BEYAZ TAPINAK VE TEL UQAIR'DE BOYALI TAPINAKLA BİRLİK GÖSTERİR TAPINAK ALANININ KUZEYİNDE VE GÜNEYİNDE OLASILIKLA TAPINAK GÖREVLİLERİNE AİT AYRILAN KONUT ALANLARI YER ALIR DAHA BÜYÜK KONUTLAR BİR AVLU ÇEVRESİNDE DÜZENLENMİŞ PLAN MEVCUTTUR

CEBEL ARUDA

BÖLGEDEKİ
DİĞER MERKEZLERE
GÖRE KONUMU

TÜM YAPILAR ÜÇ BÖLMELİ (TRIPART) PLAN ÖZELLİĞİNE SAHİPTİR İDARİ KESİMİN TAPINAĞIN GÜNEYİNDE YER ALDIĞI DÜŞÜNÜLMEKTEDİR

SAYISAL TABLETLER HESAP TAŞI ZARFLARI MÜHÜR SERİ ÜRETİM DEVRİK AĞIZLI KASELER VE DİĞER MALZEMELER BULUNMUŞTUR

BU YERLEŞİMDE DE DİNİ-İDARİ NİTELİK ÖN PLANA ÇIKMIŞTIR

HABUBA KABIRA VE CEBEL ARUDA GERÇEK ANLAMDA BİR TİCARET KOLONİSİ OLARAK GÜNEY MEZOPOTAMYA'YA BAĞLIDIRLAR

TEL BRAK İSE GÜNEYİN BASKIN ETKİSİNİ SOSYAL DOKUDA KENDİSİNİ HİSSETTİREN AMA GÜÇLÜ YEREL UNSURLARIN KORUNDUĞU KENTSEL BİR MERKEZDİR

TEL BRAK'TA GEÇ URUK/GEÇ KALKOLİTİK 5 SAFHASINA TARİHLENEN TW ALANINDA 12. SEVİYEDE GÜNEY MEZOPOTAMYA'YA ÖZGÜ SERAMİĞİN YANINDA PİKTOGRAFIK TABLETLER BULLALAR VE HABUBA KABIRA'DAKİLER GİBİ ARMUDİ FORMDA OCAKLAR BULUNMUŞTUR

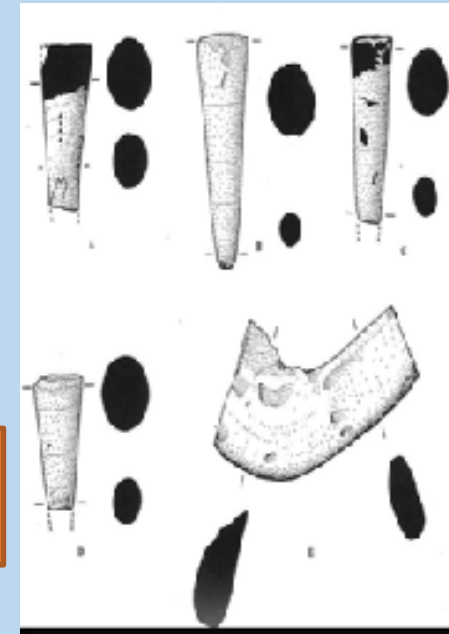
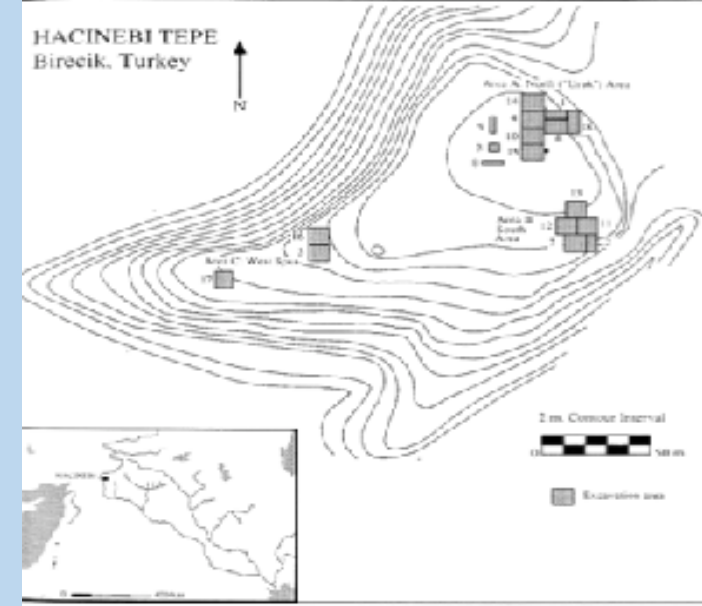
BUNUN GİBİ GÜÇLÜ BAĞLANTILARI OLMAKLA BİRLİKTE KOLONİ OLARAK NİTELENEMEZ

HACI NEBİ TEPE

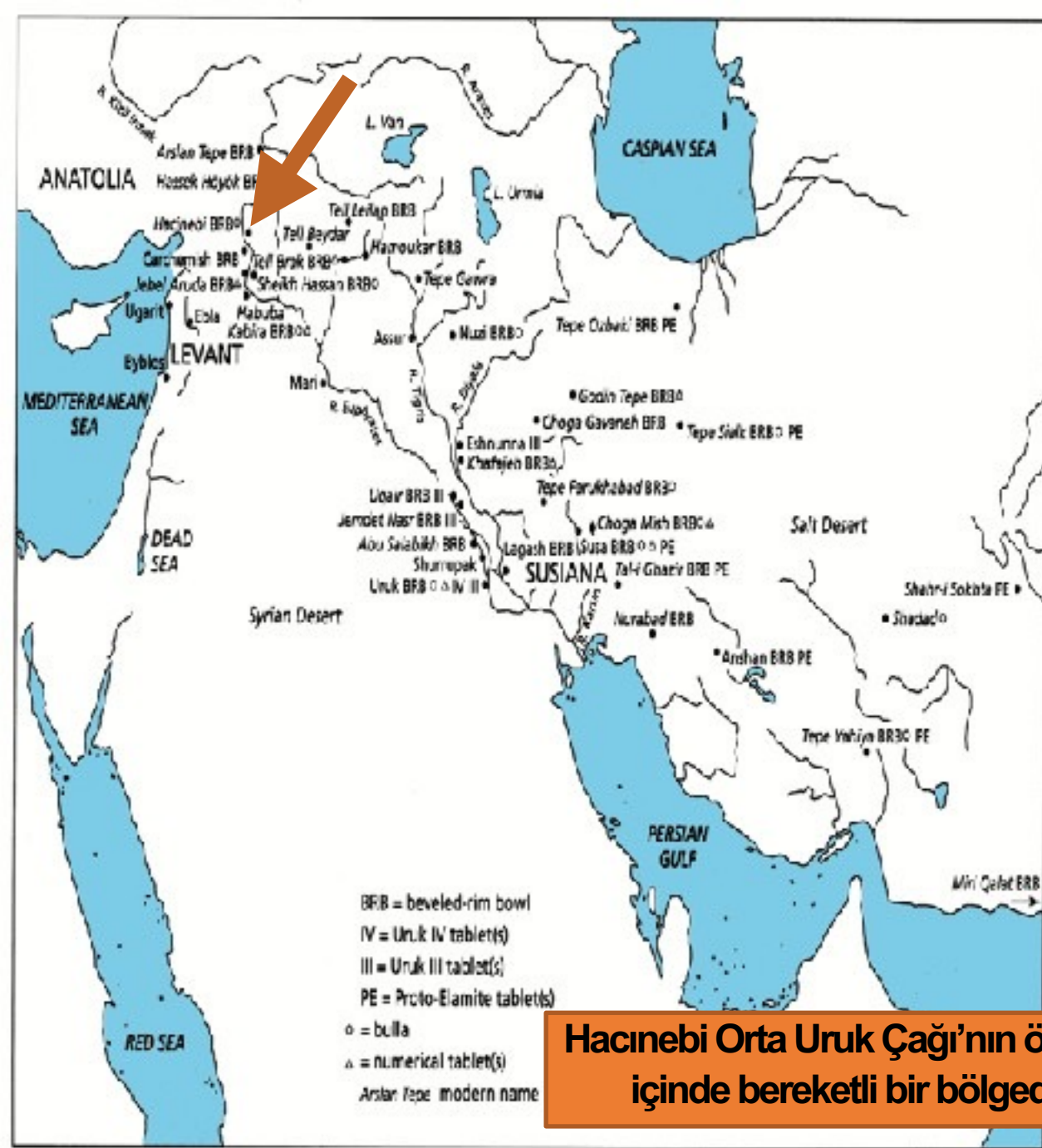
ŞANLIURFA İL MERKEZİNİN
5 KM KUZEYİNDEDİR
FIRAT'A YAKIN BİR NOKTADA
MEZOPOTAMYA'DAN
ANADOLU'YA UZANAN
TİCARET YOLLARINA HAKİM
BİR KONUMDADIR
24 X140 M ÖLÇÜLERİNDEDİR
1992-1997 YILLARINDA
NORTHWESTERN
ÜNİVERSİTESİ'NDEN
G.J. STEIN BAŞKANLIĞINDA
KAZILMIŞTIR

ROMA M.S.
HELENİSTİK 1.YY
ESKİTUNÇ ÇAĞI M.Ö.3100-288/ 2700
GEÇKALKOLİTİK M.Ö. 4000-3200
ORTAURUK'TAYOĞUNBAĞLANTIVAR

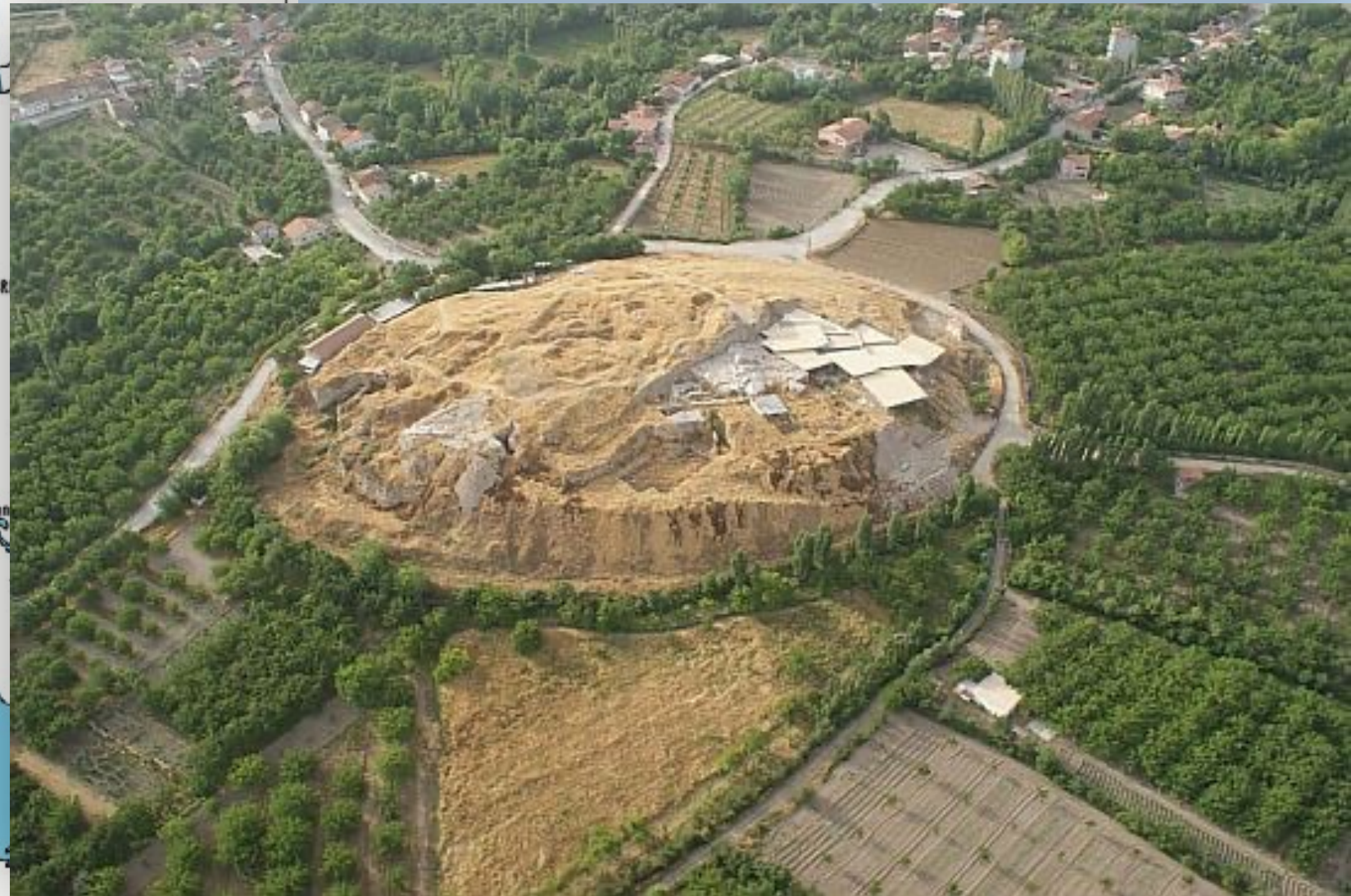
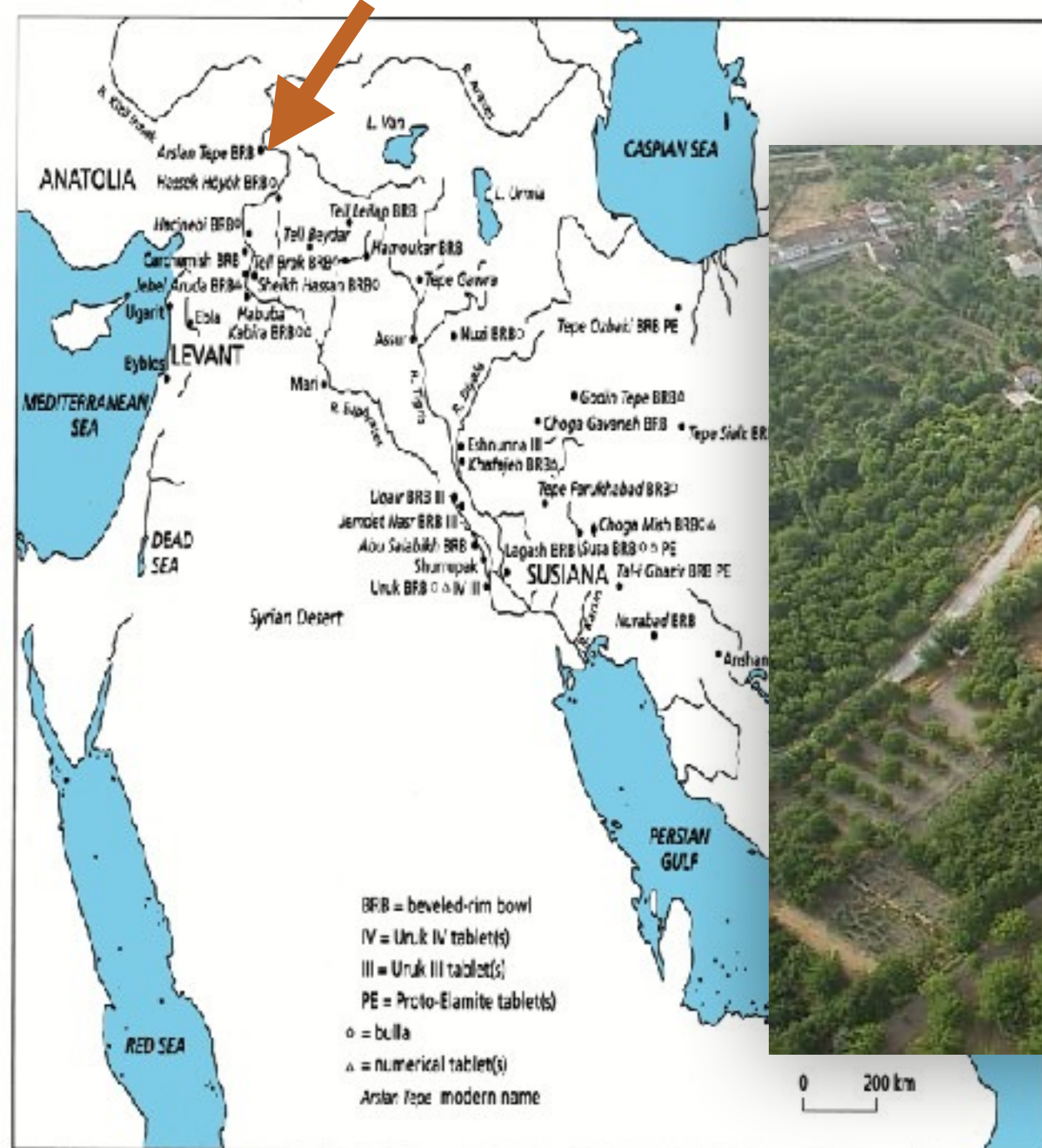
Hacinebi Orta Uruk Çağı'nın önemli merkezlerindedir. Türkiye sınırları içinde bereketli bir bölgede yollara hakim noktada yer almıştır.

BRB = beveled-rim bowl
IV = Uruk IV tablet(s)
III = Uruk III tablet(s)
PE = Proto-Elamite tablet(s)
o = bulla
Δ = numerical tablet(s)
Arslan Tepe modern name

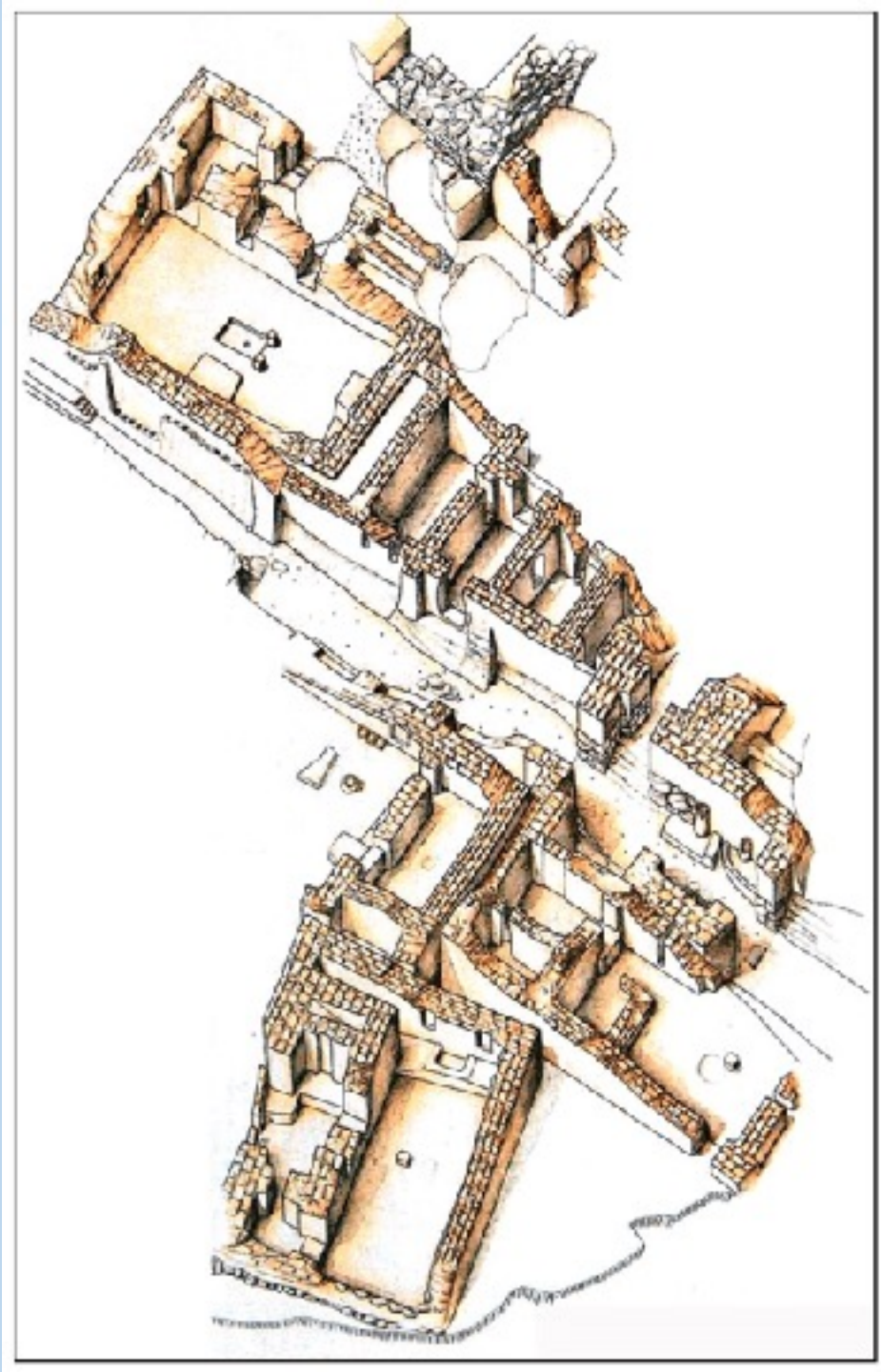

ARSLANTEPE

MALATYA ARSLANTEPE

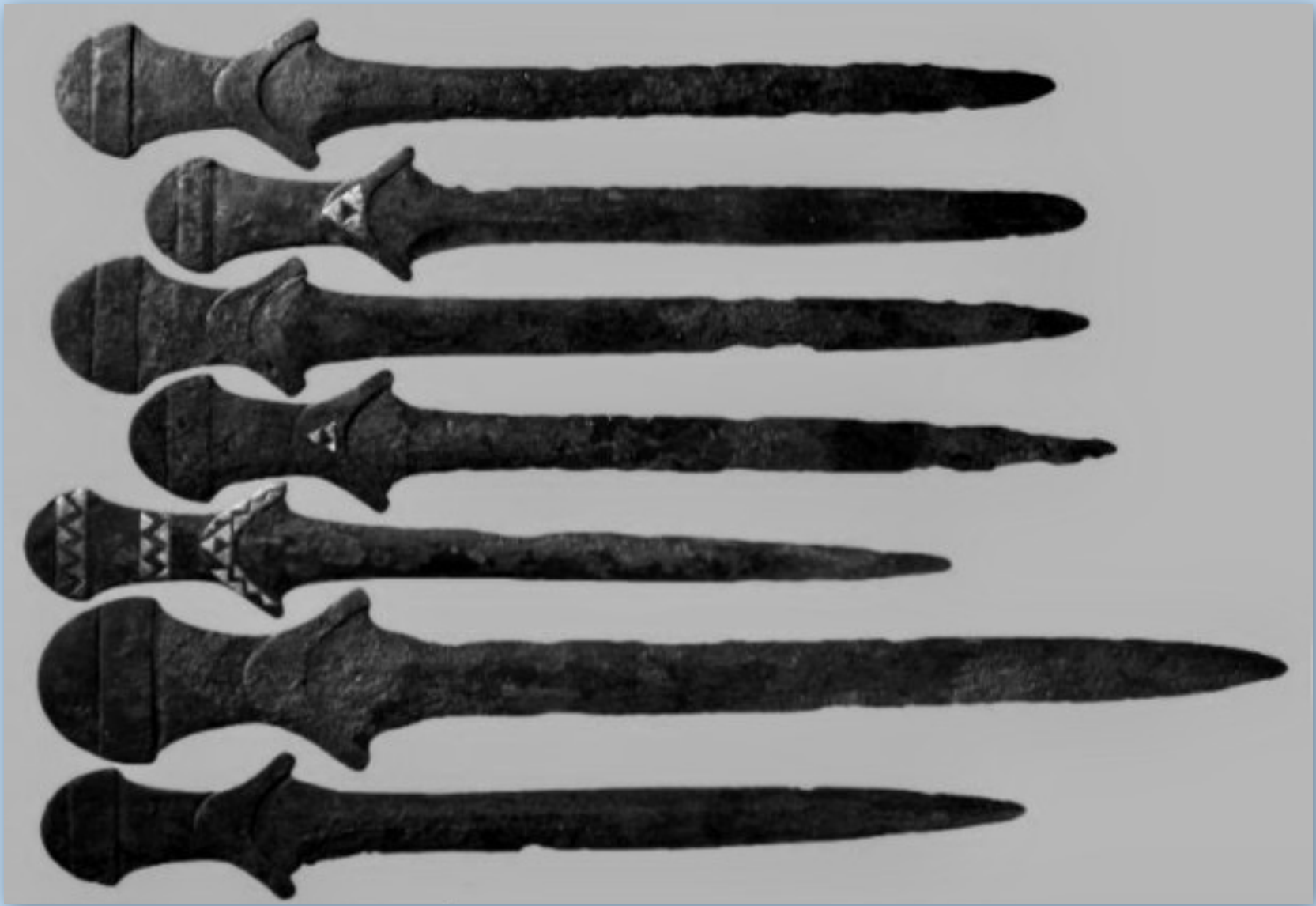
ANADOLU PLATOSUNDA BULUNAN ARSLANTEPE'NİN GÜNEY MEZOPOTAMYA İLE OLAN İLİŞKİLERİ FARKLIDIR BURADA VIA DÖNEMİ ÖNEMLİDİR VE BU DÖNEM C-14 ANALİZLERİNİN YARDIMIYLA MÖ 3350-3000 ARALIĞINA TARİHLENİR ARSLANTEPE VIA DÖNEMİ (KALKOLİTİK 5) TAPINAKLAR DEPOLAR İDARİ MALZEME ATIK ALANLARI AVLULAR KORİDORLAR DİNİ VE BELLİBAŞLI KAMUSAL İŞLERE AYRILMIŞ ALANLARDAN OLUŞAN KARMAŞIK BİR SARAY KOMPLEKSİ İÇERMEKTEDİR TEPEDE YÜKSEK BİR NOKTADA YER ALAN İKİ TÖRENSEL YAPI YERLEŞİMİN TAMAMINA HAKİMDİR İKİ TAPINAK DA BOYUT OLARAK AYNIDIR MEZOPOTAMYA ETKİSİ GÖSTERSELER DE YEREL GELENEKLERE UYGUN ÖZELLİKLER TAŞIRLAR ÇANAK ÇÖMLEK YEREL ÖZELLİKLER TAŞIR ANCAK MEZOPOTAMYA ÖZELLİKLERİNİ GÖREBİLİRİZ

GEÇ URUK ÖZELLİKLERİNİN ÇOĞU ARSLANTEPE'DE YEREL OLARAK YORUMLANMIŞTIR SARAY OLARAK TANIMLANAN YAPININ ODALARININ BİRİNDE DOKUZ KILIÇ ON İKİ MIZRAK UCU BİR TOKA DÖRTLÜ SARMAL BULUNMUŞTUR YAPIMLARINDA ARSENİKLİ BAKIR KULLANILMIŞTIR BUNLARIN ARASINDA KILIÇLARIN ÖNEMLİ BİR YERİ VARDIR BİR KILICIN KABZASI GÜMÜŞTEN KAKMA ÜÇGENLERE BEZELİDİR BURADASERGİLENER METARLURJİ YEREL PRESTİJ VE GÜCÜNÜ GÖSTERMEKTEDİRARSLANTEPE BU BÖLGEDEKİ BİR KONTROL VEYA İDARİ GÜÇ MERKEZİDİR YERLEŞİM NOKTASI OLARAK ANADOLU-MEZOPOTAMYA SINIRINDADIR AYRICA DOĞU ANADOLU İLE GÜNEY BÖLGESİ ARASINDA BİR SINIR KONUMUNDADIR YUKARIFIRAT'TA TEK İDARİ MERKEZ OLARAK DA TANIMLANMAKTADIR ANCAK ARSLANTEPE KENTSEL ÖZELLİKLER SERGİLEMEZ (DI NOCERA 2018)

KRAL/BEY
MEZARI
VE BULUNTULARI

ARSLANTEPE KILIÇLARI